

Szerző: Huszka István

Cím: Uszály- és ponton-város
az óbudai Dunaágban

Hely

Idő

"1921"

Személy

Forrás:

Nemzeti Ujság

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Uszály- és ponton-város az óbudai Dunaágban.

Magyar hajósok tragikus sorsa. — A rév kormányos 11 gyermekes családja. Akiknek két négyzetméternyi terület a lakásuk. — „Szomorú karácsony esik az uszály fenékén.”

(A Nemzeti Ujság tudósítójától.) Nedves ködfoszlányok vergődnek tehetetlenül az óbudai hajógyár felvonós hidjának vasoszlopai között s messzi pörölyesapások ereje rezdíti lassu ütemben a levegőt. Az ólmos ég íven két-három füstölő gyárkémény szökik a magasba, lent a szennyes víz színén zöldbe játszó olajfoltok nyújtózkodnak; a gőzökkel, vontatókkal és uszályokkal zsufolt téli kikötő egy pillanatra rég látott Themseparti részletet juttat eszembe. A vízenyős, agyagos földben nagyokat cuppan körülöttem a ványadt arcú faubourg-lakosok cipője, amint görnyedt vállal sietnek a napi robotba. A hidfőnél a matrózsapkás, fehérszakállas hidór készségesen kalauzol a révkapitányság irodájába, amelynek kellemes melege lassan lefejtí rólam a vízparti köd borzongató nedvességét. A révkapitányság élén működő főfelügyelő érdeklődve hallgatja végig kérésemet, mintha kissé csodálkoznék azon, hogy hát erről is lehet újságeikkel írni, hiszen ők már két éve igen hozzászórtak ahhoz, hogy vízijárművek dohos mélyén és egérluknyi kabinokban is laknak emberek, családok, gyermekek...

Mindazonáltal a legnagyobb szíveséggel adja meg a szükséges felvilágosításokat s végezetül egy öreg hajósembert ad mellém vezetőnek, aki csodálatos biztonsággal tájékozódik a téli kikötő alvó hajóhada között.

Elindulunk. Az öreg magyar zsiros csizmáján nem fog a sár, az én vékonytalpu lábaim a kamáslival rossz órákat él a süppedős talajon. Tíz pernyi kínos botorkálás után kezdünk leereszkedni a sikamlós parton. Hosszu fahidon át jutunk egy uszályra, arról egy másikra, majd utunk első céljához, az E. P. L. számú pontonra, amelyhez állomáson a hajót szokták kikötöni. A ponton két végén a szokásos deszkapálmény, amelyben nyáron a

jegyszedő és a kikötőmatróz lakik. ^{Denyitok} az ajtón, nehéz, fojtott, de meleg levegő vágódik arcomba. Egy ötvenen felüli asszony, akit már elnyűtt a munka, kis teknő fölé hajolva mos csodálatosan sötétszínű alsóruhadarabokat. Az éléskamranagyságu szoba közepén alacsony zsámolyon őszhajú férfi kucorog, két keze ölberakva. Az öreg mindjárt az elején sirásba csukló hangon magyaráz.

— Steinmann József vagyok, a feleségemmel immár második éve tengődünk itt. Harmincyole évig voltam vitorlás, majd esküt tett uszálykormányos, becsülettel szolgáltam mindvégig. Hej, nem így lenne ez, ha ez a nyomorult kezem nem volna.

Az öreg itt levegőbe emeli csontos, barna jobbját, amelyről hiányzanak az ujjai, majd most már egészen siró hangon s csonka kezével könnyeket morzsolva szemében, folytatja:

— Ez is azért van, mert hűséges hajós voltam, kimentettem az uszályt a jég közül, dicsérő irást is adtak róla, de a kezem ottveszett. Kegyidjéből vesztek, 360 korona havonta, az asszony meg mos a legényeknek, de hát uram, milyen kevés ez...

Megnyugtatom, hogy majd csak akadnak jószívű emberek, akik megsegítik. Kilépve a kamrából, élvezettel nagyott szippantok a hideg levegőből. A ponton másik végén — informál vezettem — arany színű lakik, volt állomásfőnök. Itt nem kell benyitni, az ajtó nyitva áll, két, könyökig feltűrt ujjú asszony szorgoskodik a teknő körül. Nem nehéz kitalálni, melyik az állomásfőnök. Kissé elfogódott, szabadkozik, szégyenkezik, de azért már törli a kezét a kötőjébe s invitál befelé. Az első szűk helyiségből valamivel tágasabb szoba nyílik, benne szorosan két ágy, szekrény, kis kopottmázu mosdóállvány meg egy — zölgora.

Az asszonyka, a már meghozott áldozat féligbékült rezignáltságával a hangjában, sor-

ban elmondja kálváriás történetüket. Az ura, aki most kisegítő szolgálatot végez a központonban, a háboruban állomásfőnök volt Bázison. Tavaly novemberben a szerbek kiutasították őket, valósággal menekülniük kellett két gyermekükkel, de a sok butor, edény, ezüstnemű — vagy öt ládával — a megszállók zsákmánya lett. Most azon aggódnak, hogy ha tavasszal a pontont leviszik Turn-Szeverinbe, ők megint csak uszályra kerülnek, az pedig még ennél is borzalmasabb.

— A gyermekeim, — mondja most már az aggódó anya remegő hangján — csaknem állandóan betegek, a pontonlakásban csak estig szabad fűteni, pedig éjszaka hideg van itt, mint a farkasordítóban. Istenem, mikor lesz már vége mind ennek...

Bucsuzásnál az állomásfőnökné mentegődzik, hogy hát csak így fogadhatott, éppen nagymosás van, máskor mutatóssabb a lakás, higgyem el...

Megyünk tovább. Uszályokon, hajókon keresztül vissza a partra, néhány száz méter újabb eyickelés a sárban, majd ismét átkelés egy vékony deszkahidon a 114-es pontonra. Ennek a földétén nincs lakóház, meredek lépcsőn a mélybe kell ereszkedni. Keskeny kis ablakon némi fény szűrődik a négy lépés

nosszu és másfél lépés széles helyiségbe. Butor sehol, a deszkafal mellett az ismeretes kabinágyak, egyik a másik fölött. A sarokban törpe vaskályhában tűz pislókol. Az alacsony plafonról drótkötélen acetilénlámpa lóg. A négy lépésnyi területen fiatal, csinos asszonyka sétál, karján csecsemővel, akit csöndes nótaszóval igyekszik elaltatni. Szépen, mosolygósan mondja:

— Kemenszky Ferencné vagyok, a férjem géplakatos a grárban, elég jól keres, de ő tartja el apját és anyját is, akik a szomszédos kabinban laknak. Az uszálylakást már megszoktuk, csak a hideg borzasztó éjszaka, amikor nem szabad fűteni. Orsováról jöttünk ide s már alig várjuk, hogy visszamehessünk.

Mialatt a fiatal anya beszél, a vértelen arcú csecsemő rám mereszti csodálkozó kék szemét, amely még nem látott egyebet az uszályfenék négy fekete falánál...

Egy másik uszályon némi meglepetés ér, a kis butor nem a mienk, azt ott tartották a Kerticza András hajóács lakása a legcsinosabb, szerbek. Ugy hírlik, a tavaszra visszamehe- az „otthon” fogalmához legközelebb álló, amit tünk a régi állomáshelyünkre, akkor megszűnik egy sleppen ebben a genre-ban el lehet kép- a nyomorúság, mert bizony most nem minden- zelni. A titok nyitja rögtön belépésemkor föl- nap vasárnap. *Hus csak nagyritkán kerül az* társul előttem: két jól megtermett, ésinos leány *asztalra*, pedig a csemeték ugyancsak szorgal- tesz-vesz szorgoskodik a félig konyha, félig mas evők.

ebédülő jellegű helyiségben, amelynek sarkában fényesre smirglizott tűzhelyben ropog a tűz és rajta többrendbeli lábasban készül az ebéd. A lányok, akik bizonyosan nincsenek hozzá- szokva a látogatókhoz, pironkodva huzodnak a háttérbe, a kedvesarcu mama azonban annál nagyobb bizalommal felel kérdéseimre.

Megtudom, hogy már harmadik éve lak- nak itt. *Turn-Szeverinből utasították ki őket*, de a férje szorgalmasan dolgozik s az életük nem a legrosszabb. Beszéd közben kikísér a fő- délzetre s a ponton végén lévő házikóba vezet, amelynek egyetlen helyisége a család „sza- lonja” és hálószobája. A butorzat egyszerű, egy megkopott plüssdivány erősen szembe virit, az ágyak színes takarója megnyugtató, a falon primitív színyomatu képek, a divány fölött diszhelyen, aranykeretben komoly né- zésű hajósok csoportképe. A mama megille- tődvé leemeli a szögről, kötényével végigsimít tiszta üveglapján s a középső szakállas ha- jósra mutatva önérettel mondja:

— *Ez itt az én apám.*

Meghatódva, szomoruan nézem a derék, magyar hajóst, aki talán álmlában sem gon- dolta, hogy leánya és az unokák „ilyen” ott- honban találnak menedéket. Következő láto- gatásunk egy több száz méterrel távolabb álló uszályra vezet, amelyen Hegedüs Sándor rév- kormányos lakik a feleségével és 11 gyermeké- vel. Igaz, a csemeték közül négy már önálló, *maguk keresnek*, de hét még a szülők védő- szárnya alatt van. Kipödött bajuszu, jóképű magyar Hegedüs rév kormányos, aki tisztelet- tel hellyel kínál a fapadon, mialatt ő hánytá- tott életsorsát beszéli:

— *Rusztukból* zavartak ki bennünket a rá- ckok, még 1918-ban. Azóta sokfelé vándoroltam, az elmúlt tél óta pedig itt lakunk a vizen. Ez

Beszéd közben nyílik a fülke ajtaja s be- viharzik rajta a legkisebb Hegedüs-ivadék, a hat éves *Ferkó*. Hajósna már ő is hajós, mert kis kabátkáján vasmacskaival ékes aranygom- bok fénylenek, de cipője az még nincs. Most kap egy párt az óbudai iskolában, az utalvány már meg is van. Nézelődöm. A falon itt is esa- ládi csoportképre bukkanok, rajta a Hegedüs- familia valamennyi tagja. A rév kormányosné, tőpörödött kis asszonyka, elmerengve jegyzi meg:

— Öt évvel ezelőtt készült a fénykép, a kis Ferkó még karonülő volt. Bizony akkor jobb idők jártak...

Elszoruló szívvel nézem ennek a derék, becsületes hajóscsaládnak a végtelen nyomo- ruságát, amely mégsem tudta megtörni élet- kedvüket, elrabolni a jövőbe vetett reménysé- güket. Elköszönök Hegedüsektől s tovább fol- ytatom szomorú körsétámat az uszályvárosban. Mindenütt, ahová benyitok, ordító nincsetlen- ség, sok helyütt fájdalmas nyomor, miazmás levegő, beteges, sovány apróságok.

Prezola Istvánné hajókormányos felesége négy gyermekével a Szamos vontatógőzös le- génysegi kabinjaiban lakik s éppen a babfőze- léket keveri a kis kályhán, amikor benyitok.

— *Egyébre nem telik*, husfélélt már hetek óta nem ettünk — panasolja egykedvűen.

Mikor arról kérdezem, lesz-e karácsonyfa, vagy ajándék, szinte elképedve néz reám s tagadólág rázza a fejét.

— *Szomorú karácsony esik a hajófenéken.*

Körül nézek a sötét, szűk ketrechen s ma- gamban keserűen igazat adok neki. Ezek a sze- gények talán még a vagonlakóknál is szerén- csételegebbek. Tovább menve, a Réssell vontatón

találom a legkisebb „lakást”. *Sebő* Lajos hajó- kovács és felesége a birtokosok. A csipetny- kabinban semmi egyéb a két egymás fölöt- lévő ágynál. A helyiségbe *egyszerre csak egy személy fér be*. Öreg vezetőm észreveszi meg- döbbenésemet s mintha enyhítőül szánna, las- san dörög: — Itt csak éjszakára járnak, kosztolni a öregeknél szoktak, ott tágasabb.

Nem mondom tovább. Ezen a napon hosszú évekre elegendő nyomort és szenvedést láttam.